

Arthur van Schendelstraat 696
3511 MJ Utrecht
Postbus 9022
3506 GA Utrecht

+31(0)30 231 34 31
office@rutgers.nl
www.rutgers.nl
www.rutgers.international

BIC ABNA NL 2A
IBAN NL18 ABNA 0496 3238 22
KvK 41193594

Utrecht, maart 2017

© Rutgers 2017

Hoe vaak worden kinderen van 9-12 jaar op internet geconfronteerd met seksueel getinte beelden?

Resultaten onderzoek Rutgers i.s.m. het NOS
Jeugdjournaal

Samenvatting

Aanleiding

Van maandag 20 maart tot en met vrijdag 24 maart 2017 vindt voor de 12e keer de *Week van de Lentekriebels* plaats. Rutgers, kenniscentrum seksualiteit, organiseert deze projectweek in samenwerking met GGD'en. Basisscholen geven tijdens deze week in de groepen 1 t/m 8 elke dag een les over relaties en seksualiteit. Ook ouders worden betrokken, meestal door middel van een ouderavond. Voor de lessen maken scholen gebruik van het lespakket *Kriebels in je buik*, hierin staan ook lessen over (sociale) mediagebruik.

Uit onderzoek en praktijk weten we dat jonge kinderen seksueel getinte beelden op internet tegenkomen. De cijfers lopen echter uiteen. In het onderzoek *Jeugd & Cybersafety* (2012) gaf 17% van de 8- tot en met 10-jarigen en 24% van de 11- en 12-jarigen aan weleens seksueel expliciete beelden te hebben gezien. In een onderzoek dat Sire in 2014 liet uitvoeren kwam naar voren dat 52% van de kinderen onder de 13 jaar weleens internetporno had gezien.

Het huidige onderzoek onder leerlingen in de bovenbouw van de basisschool laat zien hoe vaak kinderen geconfronteerd worden met deze beelden, hoe ze daarmee omgaan en of ze zelf het idee hebben dat ze hierover worden voorgelicht. Rutgers voert dit onderzoek uit in samenwerking met het NOS Jeugdjournaal.

De vragen

De vragen in dit onderzoek gaan over hoe vaak kinderen van 9 tot en met 12 jaar geconfronteerd worden met seksueel getinte beelden op internet en welke beelden dat zijn. Er wordt hen gevraagd wat ze ervan vinden. We hebben gekeken hoe ze deze beelden tegenkomen: zoeken ze het zelf op of komen ze het onbedoeld tegen? Praten kinderen erover als ze dergelijke beelden hebben gezien of niet? Ook de plek waar ze deze beelden hebben gezien (op school, thuis, bij vrienden of ergens anders) komt aan bod. Tot slot hebben we gevraagd of ze er les over hebben gehad, of dat ze er met hun ouders over hebben gesproken. Er wordt onderscheid gemaakt tussen blootfoto's of filmpjes - die niet persé een seksuele lading hoeven te hebben - en expliciet seksuele beelden.

De steekproef

Kinderen zijn geworven via het internetpanel van No Ties, waar het NOS Jeugdjournaal vaker mee samenwerkt. Uiteindelijk hebben 898 kinderen de vragenlijst ingevuld. Er deden evenveel jongens als meisjes mee. De kinderen zijn gelijk verdeeld over de 4 leeftijdsgroepen.

Inhoud

1	Resultaten	4
2	Conclusie	11
3	Advies	12

1 Resultaten

In onderstaande tabellen zijn de belangrijkste resultaten weergegeven.

Tabel 1 Heb je weleens beelden van bloot of seks gezien op internet? (%)

	Geslacht			Welke klas/groep zit je?				Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Beelden van bloot ¹	66	68	64	55	72	71	71	57	64	74	69
Beelden van seks ²	35	40	29	24	38	40	45	23	31	42	43

Tabel 2 Hoe kwam het dat je beelden van bloot of seks zag? (%)

	Geslacht			Welke klas/groep zit je?				Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ik heb ze zelf opgezocht	17	18	17	21	9	20	24	20	8	16	24
Iemand anders keek ernaar en toen zag ik het ook	20	20	20	19	19	20	24	19	17	23	20
Iemand anders liet het mij zien	31	32	29	39	30	24	31	34	40	25	28
Iemand stuurde/appte het naar mij	10	8	11	5	8	9	19	3	4	10	17
Iemand anders had gezegd dat ik naar die website moest gaan	9	9	9	15	6	7	11	14	5	6	12
Ik zocht iets anders, en toen zag ik het ineens	39	39	40	32	44	37	43	30	41	40	42
Het verscheen zomaar in het scherm (pop-up)	25	24	27	25	23	23	30	35	24	14	31
Weet ik niet meer	8	8	9	10	10	9	5	7	11	9	6
Op een andere manier	5	5	6	8	4	6	4	7	5	3	6
Totaal	165	162	168	171	153	155	189	169	156	147	186

¹ Beelden van bloot zijn beelden van blote borsten, een piemel of een vagina en blote mensen die elkaar zoenen of knuffelen.

² Beelden van seks zijn beelden van een stijve piemel of een vagina van dichtbij, mensen die elkaars geslachtsdelen aanraken of mensen die seks hebben.

Tabel 3 Waar was je toen je dit zag? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?					Leeftijd			
	Totaal (N=310)	Jongen (n=179)	Meisje (n=131)	Groep 6 (n=71)	Groep 7 (n=95)	Groep 8 (n=83)	Brugklas (n= 61)	9 jaar (n=52)	10 jaar (n=69)	11 jaar (n=93)	12 jaar (n=96)
Thuis	71	70	72	73	67	72	72	71	66	69	75
Op school	16	20	11	14	11	9	37	14	13	10	26
Bij een vriendje/vriendinnetje	37	35	40	42	44	31	30	40	40	41	31
Bij familie	4	3	4	4	5	2	2	5	5	3	2
Buiten (op straat, in het park, etc.)	5	5	4	8	2	5	8	5	4	5	6
Op de sportclub	1	1	1	3	-	1	1	3	-	-	3
Op de naschoolse/ buitenschoolse opvang	1	1	1	3	1	1	-	3	-	2	1
Op de muziekschool	1	0	1	3	-	-	-	3	-	-	1
Ergens anders	1	1	-	2	-	1	-	2	-	-	1
Totaal	137	138	135	152	130	122	151	147	128	130	145

Tabel 4 Op welk apparaat zag je dit? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?					Leeftijd			
	Totaal (N=310)	Jongen (n=179)	Meisje (n=131)	Groep 6 (n=71)	Groep 7 (n=95)	Groep 8 (n=83)	Brugklas (n= 61)	9 jaar (n=52)	10 jaar (n=69)	11 jaar (n=93)	12 jaar (n=96)
Op een computer of laptop	61	64	56	67	52	61	67	66	62	56	62
Op een tablet	29	32	24	45	33	18	19	49	25	29	21
Op een smartphone	26	25	28	15	24	27	41	7	20	32	36
Weet ik niet meer	3	1	6	7	5	1	-	5	8	2	1
Anders	2	3	2	-	4	4	-	-	2	3	3
Totaal	122	125	117	133	119	111	127	127	116	123	122

Tabel 5 Waar zag je dit? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=310)	Jongen (n=179)	Meisje (n=131)	Groep 6 (n=71)	Groep 7 (n=95)	Groep 8 (n=83)	Brugklas (n= 61)	9 jaar (n=52)	10 jaar (n=69)	11 jaar (n=93)	12 jaar (n=96)
Google	41	40	41	35	46	40	40	37	40	41	43
Snapchat	4	2	7	2	5	1	10	3	3	3	7
WhatsApp	6	5	6	6	5	5	8	8	1	6	8
Instagram	4	5	4	2	6	2	8	2	4	4	6
Facebook	6	6	7	9	5	5	8	7	6	5	7
YouTube	24	24	24	31	20	21	24	30	20	22	24
Weet ik niet meer	39	39	38	40	35	40	42	39	43	37	37
Anders	4	4	4	2	6	6	3	2	4	5	5
Totaal	128	126	132	127	128	120	143	128	121	123	138

Tabel 6 Wat deed je toen je dit zag? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=310)	Jongen (n=179)	Meisje (n=131)	Groep 6 (n=71)	Groep 7 (n=95)	Groep 8 (n=83)	Brugklas (n= 61)	9 jaar (n=52)	10 jaar (n=69)	11 jaar (n=93)	12 jaar (n=96)
Ik ben blijven kijken	21	21	21	25	17	25	17	28	17	22	19
Ik keek even en klikte toen weg	55	57	53	52	52	51	71	55	44	55	64
Ik klikte meteen weg	19	18	22	16	24	22	13	15	22	18	20
Ik liep weg	9	8	10	10	11	8	6	2	17	8	9
Ik ben het meteen tegen iemand gaan vertellen	10	9	10	16	10	7	6	22	5	10	6
Ik heb om hulp gevraagd	3	3	3	6	2	1	4	7	3	2	2
Anders	4	5	3	5	2	8	-	7	1	8	1
Totaal	121	121	121	129	118	121	117	136	108	123	121

Tabel 7 Heb je iemand hierover verteld? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?					Leeftijd			
	Totaal (N=310)	Jongen (n=179)	Meisje (n=131)	Groep 6 (n=71)	Groep 7 (n=95)	Groep 8 (n=83)	Brugklas (n=61)	9 jaar (n=52)	10 jaar (n=69)	11 jaar (n=93)	12 jaar (n=96)
Mijn vader	25	24	26	36	30	17	14	33	32	25	15
Mijn moeder	54	47	63	68	54	47	46	74	54	53	43
Mijn broer(s) of zus(sen)	13	12	14	24	12	8	8	26	12	9	10
Een ander familielid (bijv. tante, oom, opa, oma)	3	1	4	7	2	1	1	5	1	2	3
De meester/juffrouw op school	2	2	3	2	3	1	4	3	2	1	3
Vriendje(s) of vriendinnetje(s)	20	20	19	17	24	19	17	14	21	25	17
Ik heb het aan niemand verteld	28	31	25	15	23	38	39	16	23	28	39
Iemand anders	2	2	2	2	1	2	4	3	1	1	3
Totaal	146	140	156	170	149	133	132	174	146	145	133

Tabel 8 Hebben je ouders je verteld dat je op internet beelden van bloot of seks kunt tegenkomen? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?					Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ja	59	59	59	52	64	62	62	50	58	64	64
Nee	30	31	28	34	24	30	30	35	29	26	28
Weet ik niet	11	10	13	14	12	9	8	14	13	10	8
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 9 Hebben je ouders je verteld dat je geen blote foto's van jezelf of anderen moet doorsturen? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?					Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ja	72	69	76	66	74	77	76	63	72	76	78
Nee	22	24	20	27	21	19	19	29	23	18	18
Weet ik niet	6	7	4	8	5	4	4	8	5	5	3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 10 Hebben je ouders je verteld wat je kunt doen als je beelden van bloot of seks ziet? (%)

	Geslacht			Welke klas/groep zit je?				Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ja	50	47	53	47	54	49	51	46	48	52	53
Nee	37	40	34	39	32	38	40	39	39	33	38
Weet ik niet	13	13	13	14	15	13	9	15	13	15	9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 11 Wat vind je er van om hier met je ouders over te praten? Ik vind het vervelend (%)

	Geslacht			Welke klas/groep zit je?				Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Klopt	20	21	20	20	20	22	21	23	16	21	22
Klopt een beetje	37	37	37	34	36	40	39	35	33	40	39
Klopt niet	30	29	31	28	34	28	29	26	35	29	30
Weet ik niet	13	14	12	18	11	10	11	16	16	10	9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 12 Wat vind je er van om hier met je ouders over te praten? Ik vind het leuk (%)

	Geslacht			Welke klas/groep zit je?				Leeftijd			
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Klopt	4	3	5	5	7	3	0	5	6	4	2
Klopt een beetje	22	20	24	21	26	18	24	20	25	22	22
Klopt niet	54	57	52	49	50	64	59	48	49	58	62
Weet ik niet	19	20	19	25	17	15	16	27	20	16	14
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 13 Wat vind je er van om hier met je ouders over te praten? Ik vind het spannend (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Klopt	13	13	13	17	10	12	12	18	10	12	12
Klopt een beetje	32	33	32	27	37	36	30	27	33	38	32
Klopt niet	37	35	38	33	38	36	43	32	36	37	42
Weet ik niet	18	20	16	23	15	16	15	23	21	14	14
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 14 Wat vind je er van om hier met je ouders over te praten? Ik vind het belangrijk (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Klopt	35	30	40	28	36	40	40	28	33	38	41
Klopt een beetje	33	32	33	29	36	32	35	28	32	37	34
Klopt niet	11	13	8	9	12	10	12	9	10	11	12
Weet ik niet	22	24	19	34	15	17	13	35	25	14	13
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 15 Heb je op school les gehad over: Dat je op internet foto's en filmpjes kunt tegenkomen van blote mensen of mensen die seks hebben? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=898)	Jongen (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ja	36	33	40	18	37	52	51	17	33	45	52
Nee	55	56	53	71	56	40	37	74	57	49	39
Weet ik niet	9	11	7	10	7	8	12	10	10	7	9
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 16 Heb je op school les gehad over: Dat je geen blote foto's of filmpjes moet doorsturen van jezelf of anderen?
(%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=898)	Jongens (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ja	44	40	48	26	46	58	59	22	44	50	61
Nee	49	52	46	65	49	34	35	69	47	44	34
Weet ik niet	7	8	6	9	5	7	6	8	9	7	5
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Tabel 17 Heb je op school les gehad over: Wat je kunt doen als je beelden van bloot of seks ziet? (%)

	Geslacht		Welke klas/groep zit je?				Leeftijd				
	Totaal (N=898)	Jongens (n=452)	Meisje (n=446)	Groep 6 (n=300)	Groep 7 (n=253)	Groep 8 (n=210)	Brugklas (n=135)	9 jaar (n=224)	10 jaar (n=225)	11 jaar (n=224)	12 jaar (n=225)
Ja	31	26	35	16	33	44	38	14	31	35	43
Nee	59	62	57	74	58	47	50	76	58	56	47
Weet ik niet	10	12	8	10	9	9	12	10	10	9	10
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

2 Conclusie

Twee derde (66%) van de kinderen (9-12 jaar) ziet online weleens beelden van bloot, dat wil zeggen blote borsten, een piemel of een vagina en blote mensen die elkaar zoenen of knuffelen. 35% van de kinderen wordt op internet geconfronteerd met beelden van seks, dat wil zeggen beelden van eens stijve piemel of een vagina van dichtbij, mensen die elkaars geslachtsdelen aanraken of mensen die seks hebben. Zo zien kinderen bijvoorbeeld een vagina (34%), een stijve piemel (23%) of mensen die seks hebben (25%).

Kinderen komen op verschillende manieren met online bloot- en seksbeelden in aanraking: 39% zoekt naar iets anders en ziet het ineens, bij 31% laten anderen de beelden zien, bij 25% verschijnt het plotseling op het scherm en 17% zoekt het zelf op. De meeste kinderen zien de beelden op computer, tablet of telefoon bij hun thuis (71%), ruim een derde (37%) bij een vriendje of vriendinnetje en 16% op school. Ze kwamen vooral via Google (41%) en YouTube (24%) bij deze beelden terecht. Bij het zien van de beelden kijkt een meerderheid van de kinderen (55%) wel even en klikt ze vervolgens weg, 21% blijft wat langer kijken en 19% klikt meteen weg.

Het merendeel van de kinderen (59%) geeft aan dat hun ouders hebben verteld dat ze op internet beelden kunnen tegenkomen van blote mensen of mensen die seks hebben. En twee derde van de kinderen (68%) vindt het zelf belangrijk om hier met hun ouders over te praten. Het valt op dat 28% van de kinderen het aan niemand vertelt als ze deze beelden hebben gezien, 54% praat er met zijn of haar moeder over en 25% met zijn of haar vader. Hoe ouder ze zijn, hoe minder vaak ze het aan iemand vertellen. Van de 9-jarigen vertelt 16% het niet, van de 12-jarigen 39%.

Ruim de helft (55%) van de kinderen (9-12 jaar) geeft aan geen les te krijgen over beelden van bloot en seks op internet.

3 Advies

Het is zorgwekkend dat ruim de helft van de kinderen aangeeft geen les te krijgen over beelden van bloot en seks op internet. Het is belangrijk dat zij leren hoe ze hiermee kunnen omgaan, voordat zij daadwerkelijk met dergelijke beelden geconfronteerd worden. Dan zijn zij voorbereid en weerbaar.

Ook adviseren wij ouders om hun kinderen voor te bereiden op bloot beelden die kinderen kunnen zien op internet. Een filter op de laptop plaatsen helpt om seksueel getinte beelden te weren, maar is geen volledige oplossing. Kinderen zijn op diverse locaties online; niet alleen thuis maar ook bij vriendjes/vriendinnetjes en op school. Het is belangrijk dat ouders met hun kinderen in gesprek gaan over wat ze kunnen tegenkomen en over wat ze kunnen doen als ze bloot beelden tegenkomen.

De resultaten van de peiling helpen ons om te laten zien wat de noodzaak is om kinderen hierop voor te bereiden. Begin op tijd met het gesprek!